

Intervju med Bram Den Teuling

Bram har anlagt sina odlingar genom att tillföra marken mängder med organiskt material utan att gräva. Han förbereder också delar av sin odling genom vad man kan kalla slåttermetoden. Han har slagit hö både med slåttermaskin och lie och lägger ut ett tjockt lager (20 cm) med detta där han vill bryta mark. Höet kväver den underliggande vegetationen och gör att han kan börja odla där redan nästa säsong. Men redan efter några månader sår han in området han täck med hö, med råg och luddvicker och låter på så sätt rågen ta över vegetationen och berikar samtidigt jorden och gör den lucker. Nedan följer mina frågor som jag ställt till Bram.

Har marken du anlägger odling varit brukad med maskiner?

Marken har sen länge varit orörd och förmodligen aldrig sett varken bekämpningsmedlen eller konstgödsel. Mycket diverse mikroliv i jorden och den resursen vill jag ta vara på!

Vill du berätta lite mer om dina metoder?

Jag försöka att kväva den befintliga oönskad vegetationen med ett kolrikt täckmaterial, som jag sen sår eller plantera direkt i eller igenom.

Efter etablering av bäddar minska jag mycket på mängden tillfört material. Mitt mål är att skapa ett odlingssystem som är självförsörjande i täckmaterial och näringsbehov genom att jag tar väl hand om jorden med en intensiv grüngödsling. Men detta är en process.

Vilka material har du använt dig av?

Jag har god tillgång på hästgödsel som är blandad med spån och lite torv, båda färsk, men helst komposterad och berikad med guldsvatten. Förutom den resursen använder jag följande:

- Spill hö och ensilage
- Flis
- Färsk slagen gräs, inte gräsklipp
- Allt organisk som gå praktisk att använda, det gäller att vara kreativ!

Använder du dig av några särskilda växter för att bygga bördighet? Till exempel grüngödslingsväxter?

Ja, dem är otroligt viktiga i mina system. Jag vill maximera mängden fotosynthese som sker, för ju mer det sker, desto mer kol binder jag. Kol är maten till ekosystemen. Den driver hela processen, från näring till vattenförsörjning, samt skyddar mot olika angrep.

Jag försöker ha alla nischer uppfyllda med plantor, om grüngödsling bli för stor/konkurrerande, så hugger jag den ner. Jag ser bland annat ringblomma, målla och maskros som grüngödsel tills jag behöver platsen till något annat. Det är inte ogräset i sig som är problemet utan den kan hållas kontrollerad och användas på rätt sätt.

Ogräs är ett symptom! Inte själva problem. Jag ställer mig frågan. Varför växer det kraftigare än ens växter? Varför har den ena bonden problem med tistlar på sina beten, men granne har dem inte?? Fröna blåser med vinden så dom fins överallt. Jag tror det är skillnaden i ekosystemen som gör att tisteln finns på ena sidan staketet men inte det andra.

För mig är det ogräs, om det hämmar mina önskade växters tillväxt. Hur hårt jag hantera ogräset beror mest på hur lätt det sprider sig. Rotogräs med utlöpare är farliga. Kirskål, kvickrot och åkervinda i mitt fall. De bekämpar jag stenhårt! Till exempel i vitkålsbädden, där är kirskålen

försvagad genom ihärdigt rensning, nu är kålen så stora och kraftiga att kirskålen växer som ett marktäcke med andra växter, men den växer inte upp kraftigt längre. Så det får vara där tills de bli ett problem. Ogräsrensning ser jag inte som nyttigt, snarare tvärtom. Så jag tror man ska se gröngödsling i ett större perspektiv. Kirskålen är dock oftast inte den optimala gröngödslingsgrödan i mina ögon.

Jag ser inte tisslar och skräppor som ett farligt ogräs i odlingen, tänk på deras pålrot! Jag tar bort dom när dom känns för stora.

En av minna tekniker är att bekämpa ogräs med en blind såbädd. Jag låter ogräset komma upp innan sådd eller plantering och då kan man lätt rensa bädden från annuella och perenna ogräs, i detta läge är jag inte selektiv utan jag rensar bort allting.

Varför väljer du råg som gröngödsling? Vilka fördelar har rågen mot andra gröngödslingsgrödor?

Rågen växtsätt är kraftigt och den tål båda kylan och frystinnings cyklerna mycket väl, och den kan gro vid mycket låga temperaturer, frön är billiga och lättillgängliga.

Jag använder rågen på ställe där jag vill att gröngödselsgrödan ska övervintra och där jag inte ska så en tidig kultur på våren. Råg är en väldigt stark planta. Den är också lätt att etablera grävningssfritt genom att bara slänga ut frön tät efter gräset har slutat att växa, och sen täcka med ett material, så den får gro mörkt och i kontakt med marken. Den kan lätt växa igenom täckmaterialet. Rågen etableras kanonbra sent på hösten! Den behöver bara några fina höstdagar med fukt och sen kör den igång. Om vinter skulle komma tidigt, växer den upp bra under våren ändå. Till våren är den så starkt, den konkurrerar bra med kvickrot, kirskål åkervinda, dessa bli begränsade i tillväxten av rågen. Men än så länge har jag inte satt rågen utkonkurrerar dessa ogräs, de minskas bara.

Om man rensa rågen norra gånger får man mycket bra kontroll. Jag har också tillgång till såmaskin. Genom att så rågen i radlar blir den lättare att hantera till våren. Man kan klippa ner den några gånger och så/plantera mellan raderna av råg, och på så vis skapa ett skyddat mikroklimat.

Mina experiment under hösten är att så rågen på en mycket mindre del och experimentera med andra gröngödslingsgrödor mer.

Är det bättre för jorden att låta rågen växa tills den är mogen? Eller är det en fördel att slå ner den för att kunna ge plats för andra växter?

Det beror på vad man vill få ur gröngödslingen. Ju längre den står, desto mer kolrik bli hela plantan. Så för att bygga jord på sikt är det bra att låta den mogna. Men det betyder att man kan använda bädden mycket sent. Jag tar den bort tidigare, i samband med förberedning av sådd och plantering i många bäddar.

Ett problem med råg kan vara att få bort den på våren när man vill plantera utan att behöva gräva ner den. Fram till blomning i juni växer plantan tillbaka efter slagning. Möjligtvis kan man plantera rakt i rågen, i skuggan och ta ner rågen när den nya plantan är etablerad. Det är mycket att lära sig, om hur man kan använda rågen i sitt system. Att täcka ut beståndet är alltid möjligt. Då har jag inte sett problem med återväxt men det kräver mycket material.

Du sa att rågen komma vara en mindre stor del av dina experiment, vad menar du då?

Denna säsong kan jag börja så gröngödsel mycket tidigare än ifjol och marken är redan bruten och ogräs trycket har redan minskat. Detta ger möjligheten för mig att använda mig av en mycket större

variation av grön gödselgrödor. Till bäddar som ska vara redo att så tidigt på våren, väljer jag grön gödsel sorter som INTE överleva vinter, men som kan växa sent in på hösten. Sorter jag valde mycket av är: mycket havre, korn, honungssört, foder märke kål, bovete, luddvicker och ettårig klöver.

Bram har framför allt mycket asp, men också lind, gran, hassel och ask på området där han har börjat anlägga odling. Asp anses som ett utmanande träd att ha nära sina odlingar eftersom det slår många rotskott och konkurrerar med huvudgrödan.

Hur lyckas du använda aspen som en tillgång i dina odlingar?

Det fanns en stor aspdjungel på området innan jag började. Jag röjer bort största delen av slyet med en röjsåg för att skapa en öppen skogskänsla. Detta har hittills inte lett till att det kommit upp en massa nya skott. Jag tror att jag förmodligen inte har stressat aspbeståndet så hårt och att det är därför som deras reaktion inte har inte blivit att skjuta upp nya skott. Jag ser asp som ett potentiellt amträäd, men den är absolut inte den optimala, för den kan sprida sig lätt.

När skulle du välja att ta bort amträden?

När dom tar för mycket resurser från vegetationen som är mer värdefull. Istället för att ta bort kan man beskära eller hamla dom. Jag klipper bort när jag känner det bli för skuggigt.

Kommer du plantera mer amträäd eller kvävefixerande träd och buskar?

Inte till amträäd funktion i nu lägget. Mina odlingar ligger redan mycket väl och inga behov på fler amträäd finns, jag röjer bort istället.

Har du varit orolig över om marken där du vill börja odla på är kompakterad?

Ingen oro över kompaktering som orsakades genom tidigare brukning av jorden. Däremot finns det en begränsad jordvolym tillgängligt till dem flesta växterna pga. kompaktering av glacierna. Det är viktigt att man använder jordvolymen optimalt och öka bördigheten där.

Det rekommenderas att förbereda platsen genom djupluckring där man vill etablera sin odling. Är det något som du tycker behövs på den här platsen?

På en "missbrukad" jord absolut! På min jord är behovet inte stort, och mängden med sten som finns i marken är så stort att jobbet blir gigantisk och inte värt insatsen hos mig.

Hur bygger du dina gånger?

Jag använder mig av sågspån. Har testad med och utan markduk under. Markduk i gånger fungerar okej, det växer igenom lite och några frön tar sig,

Utan markduk fungera också, man behöver rensa med en slags skyffel, men det går mycket snabbt i sågspånet.

Bredden på gångarna är 40 cm mellan bäddar, huvudgångar är bredare så det går lätt att köra med skottkärra.

Vet du om platsen är vattenrik eller om den har en för hög nivå av stillastående grundvatten?

Det verka inte vara stora problem med hög grundvattennivå, även denna blötta vinter 2019-2020. Jag har marker med högt grundvatten också.

Hur tänker du kring vattenförsörjning till dina ettåriga växter?

Jag har ett stabilt bevattningssystem som gå att koppla till en djupborrat brun, som har kapaciteten att vattna hela odling. Främst tänker jag minska vattenbehovet genom mina odlingsmetoder, hittills har jag flytbara vattenspridare som täcker 100 m² och det har fungerat bra. Bevattning av nysådd gör jag för hand med slangen. Jag föredrar droppslang och jag tänker testa det.

Hur kommer du vattna vid etablering av träd och buskar?

Träd och buskar komma etableras när jag odla grönsaker och grüngödsel samtidigt. Extra bevattning kommer förmodligen inte behövas.

Kommer du anlägga upphöjda bäddar till dina träd och buskar?

Nej, men om jag får fin jord, lättillgängligt så kommer jag använda det.

Tror du att träden och buskarna kommer att få en tillräckligt stor jordvolym att växa i även om man inte odlar på upphöjda bäddar?

Jag känner att jag inte har något val. Det är opraktisk och ohållbart för mig att frakta in 1000 tals m³ jord. Om jag vill plantera ett väldigt speciellt träd, kan gräva en damm ;-). För mig handlar permakultur om att jobba med resurserna som finns!

Tänker du på hur du placerar bäddarna i dina odlingar? Tillexempel riktning eller lutning?

Huvudstrukturen av gården är byggd på så sätt att överflödigt vatten dräneras och inga frostfickor uppstår. Träden är glesa eller omringad med skuggtåliga växter så att det gå odla rund dom. Detta skapas en struktur, där bäddarna kan ordineras mellan stenar på så viss skapa praktiska odlingsytor.

Har du någon plan för hur du ska plantera dina träd och buskar?

Jag ska börja bryta mark genom täckodling av potatis och andra grönsaker. Sen planterar jag succesivt träd och buskar och på så sätt minskas grönsaksodlingen på de platserna.

Vart ska du plantera din nötlund? Hur ska du anlägga den?

Jag tänkte att plantera det vid åkerkanten, nedanför. Där finns en slutning på minst en meter, det hoppas jag garantera torra fötter för dom. Anläggningen sker som med andra bäddar. Det är redan en liten skog av aspar och bjökar där som blir en skyddad zon. Succesivt få platsen mer ljus när man gallrar björkarna och asparna.

Där jag ska plantera nötlunden kommer jag också plantera en bärodling. I radar mellan buskarna plantera jag nöträd, detta är så klart alldeles för tätt och behövs röjning på sikt. Men nöträd är frösådda och jag räknar med att gallra bort i sökandet efter de genetiskt bra varianterna.

Är du orolig över växtgiftet juglon som utsöndras från valnötternas rötter som kan påverka andra?

Nej, inte riktigt. Jag har sett mycket som verkar trivas under deras stora kronor. Kanske visa plantor har det svårt, då får man låta dem växa någon annanstans. I mammans trädgård, i Nederländerna finns ett valnötsträd och under trädet växer ett körsbärsträd på södersidan. Detta kallas för sammanväxande funktion, mer mat på liten yta.

Hur skyddar du området mot nordanvinden och västanvinden?

Odlingarna ligger väl skyddade från vinden redan. Skydden består av stora träd i en relativ tät skog. Detta ska glesas ut så en ny generation träd får plats.